

Communicatieplan Essentaksterfte en bosonderhoud

Recreatieschappen Zuid-Holland | [IJsselmonde](#) | september 2017 | Intern stuk

Samenvatting

Dit plan beschrijft hoe we vanuit communicatie bijdragen aan de aanpak van de essentaksterfte en tegelijkertijd ook bosbeheer/onderhoud in de gebieden van Natuur- en recreatieschap IJsselmonde in 2017: Oosterpark, Wevershoek, Donckse Velden, Sandelingen-Ambacht, Zuidelijk Randpark, Johannapolder.

Het doel is goed begrip en draagvlak te krijgen voor het probleem (essentaksterfte en verjongen populieren) en voor de ingrijpende maatregelen. Kern communicatieacties: zorgen dat mensen het begrijpen en het accepteren.

In IJsselmonde zal het zwaartepunt qua externe communicatie liggen bij het Oosterpark en Wevershoek. Hier wordt dit najaar veel gedaan, wat ingrijpend is. Hier moeten we stakeholders en omwonenden en bezoekers van het gebied goed in meenemen.

Staatsbosbeheer is nieuw in de regio en beheert in opdracht van NRIJ. Gedegen communicatie naar partijen in de omgeving is heel belangrijk. Ook de besturen – ondanks dat ze hebben toegestemd - meenemen in dit proces, zodat ze weten wat waar wanneer gebeurt (dwz van te voren persbericht toesturen, q&a's etc).

De communicatie is gericht op het probleem essentaksterfte en de praktische maatregelen die daar het gevolg van zijn en de koppeling van andere boswerkzaamheden, zoals bosverjonging.

Aandacht voor goede, uitvoerige uitleg. Zeker in gebieden waar de ingrepen groot zijn, is begrip en acceptatie heel belangrijk voor het behouden van draagvlak. Dus: het uitleggen van overwegingen van beslissingen is belangrijk (bijv: waarom essentaksterfte en bosverjonging nu in één keer uitvoeren) om begrip te creëren voor gemaakte keuzes.

Gezien de ligging van Oosterpark en Wevershoek zijn informatiebijeenkomsten nodig. Ook kan gedacht worden aan één of meerdere excursies met belanghebbenden. Dit doen we voordat er geblest wordt in het gebied. Het is namelijk de eerste zichtbare verandering, want bij blesen worden stippen op bomen gezet. Meestal zijn het oranje of rode stippen op de bomen die gekapt worden.

Via (sociale) media, regionale pers en lokale media brengen we relevante doelgroepen gericht op de hoogte van het essentaksterfte en in verband daarmee met de uitvoering van maatregelen.

[Zie voor communicatie-acties en middelen per gebied, Hst 5](#)

Inleiding

De komende jaren wordt er veel gewerkt in de bossen van Zuid-Holland. Hiervoor zijn twee grote oorzaken. Ten eerste slaat de essentaksterfte zwaar toe. Zuid-Holland heeft in de kleigebieden en de bossen rond de steden veel essenbossen. Ze vormen een behoorlijk deel van de Zuid-Hollandse bossen en daarmee zal de zichtbaarheid van de ziekte en de benodigde maatregelen groot zijn. Bovendien zijn jongere bossen kwetsbaarder voor de ziekte en de Zuid-Hollandse bossen zijn voor het grootste deel relatief jong. Ten tweede heeft Staatsbosbeheer in Zuid-Holland nog meer urgent bosbeheer, ofwel groot onderhoud, in bijvoorbeeld de populierenbossen die toe zijn aan de volgende generatie bomen en bos. Deze werkzaamheden zullen gecombineerd worden, om zo kort mogelijk in het bos aan het werk te zijn en niet na een paar jaar weer opnieuw het bos in te hoeven. De vele boswerkzaamheden kunnen lokaal een behoorlijke impact hebben.

Dit plan beschrijft hoe hiermee vanuit communicatie om te gaan, en hoe we zo goed mogelijk mensen in dit proces mee kunnen nemen. Het plan betreft de recreatiegebieden die Staatsbosbeheer beheert voor Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde. De focus ligt daarbij op werkblok 1, bestaande uit het Oosterpark, Sandelingen-Ambacht, Wevershoek en Donckse Velden. Daarnaast worden locaties met hoge urgentie vanwege essentaksterfte aangepakt.

1. Context

Essentaksterfte

De es, een voor het Nederlandse landschap belangrijke boom gaat op grote schaal dood als gevolg van de agressieve schimmelziekte 'essentaksterfte'. De es is een inheemse boomsoort die door heel Nederland voorkomt en niet herstelt van deze ziekte, die in een steeds hoger tempo toeslaat. Inmiddels is meer dan 80 % van de essen in Nederland aangetast. De verwachting is dat hooguit 10 % van de essen de ziekte zal overleven. Door de aantasting zijn de zieke bomen zwak en kunnen makkelijk omvallen.

Er is een veiligheidsurgentie, m.n. langs wegen en paden. Deze staat voorop. Daarnaast is er ook een communicatie-urgentie, grote landschapsveranderingen vragen nl. om goede communicatieve begeleiding. De communicatie-urgentie betekent:

- landelijk: pers en media voor landelijke awareness (landelijk via Staatsbosbeheer)
- regionaal: media, politiek en bestuur voor regionale bewustwording.
- lokaal: boswachters, (sociale) media en communicatie in en om de terreinen inzetten voor praktische voorlichting over wat er in het gebied te gebeuren staat

Bosverjonging o.a. populieren (Groot onderhoud)

Naast de aanpak van de essentaksterfte, heeft het recreatieschap ook ingestemd met het voorstel van Staatsbosbeheer om tegelijkertijd te werken aan verbetering van de structuur en menging in de bosvakken. Bosverjonging is daarbij een belangrijk onderdeel. In de jaren tachtig en negentig is, met name in het westen van het land, een fors areaal nieuw bos aangelegd, met als doel het vergroten van het areaal bos in Nederland t.b.v. recreatie (en in delen ook houtproductie). De populier was hierbij een belangrijke boomsoort. Veel bossen in Zuid-Holland dateren uit deze periode, zo ook deels die van de recreatieschappen. Een deel van de populieren is aan het einde van haar levensduur. Deze bossen zijn dus aan een nieuwe generatie bomen toe.

Nieuw bos

Zowel voor de essen als voor de populieren zullen nieuwe, gevarieerde boomsoorten worden teruggeplant. Zo wordt gewerkt aan meer variatie in leeftijd en menging van soorten, zodat een gevarieerd bos ontstaat, dat natuurlijker is en minder vatbaar voor ziektes.

Werkzaamheden IJsselmonde

Onderstaand overzicht is afkomstig uit het Plan van Aanpak dat opgesteld is voor het DB op 7 juli 2017.

Planning Werkblokken

De bosobjecten binnen een beheereenheid worden opgedeeld in werkblokken. Op basis van inventarisaties (o.a. op basis van de Bosgroep, uitgevoerd in 2016) is een indeling gemaakt in 6 werkblokken. De volgorde van de werkblokken is bepaald op basis van de effecten van de essentaksterfte en de urgentie tot ingrijpen in populierenopstanden.

Werk blok	(deel)object(en)	Opper- vlakte (ha)	Aandeel hoofdboom- soort es	Jaarschijf
1	Oosterpark, Donckse Velden, Wevershoek en Sandelingen-Ambacht	38,1	44%	2017
2	Zuidelijk Randpark	22,9	26%	2018
3	Vredepolder, Spuiveld-Ziedewijdseland en Kleine Veld	25,7	25%	2019
4	Johannapolder en Rhoonse Grienden	42,9	14%	2020
5	Hoge Veld, Carnisse Grienden en Jan Gerritsepolder	32	14%	2021
6	Polder Buitenland, Veerplaat en De Hooge Nesse	28,5	18%	2022

Verspreid over de gebieden van het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde staan veel essen. Het Oosterpark, Sandelingen-Ambacht, Wevershoek en Donckse Velden zijn in eerste instantie samen als werkblok 1 aangewezen. Er zal vanwege de urgentie m.b.t. veiligheid voor recreanten noodgedwongen echter ook in andere gebieden gewerkt gaan worden, bijvoorbeeld in de Johannapolder en het Zuidelijk Randpark.

1. Oosterpark

In het Oosterpark en wordt dit jaar gestart met de uitvoering van bosbeheerwerkzaamheden. De prioriteit ligt bij het verwijderen van de meeste essen. Omdat we ernaar streven pas over 5 of 6 jaar weer bosbeheer uit te voeren in dit gebied, worden de essen die naar verwachting de komende jaren zullen afsterven ook gekapt. Inmiddels is een aanvullende inventarisatie gedaan om de prioritering in het bos te bepalen. Daarnaast zal er een begin worden gemaakt met het verjongen van de strook abelen langs de zuidrand van het gebied en zullen diverse opstanden met eik, esdoorn, zoete kers, haagbeuk en beuk licht worden gedund.

Inventarisatie is gedaan. De hoofdpunten:

- Er zijn een aantal plekken die erg confronterend zijn, zoals bij de sportvelden (zowat hele perceel moet weg, essen zijn zwaar aangetast) en gebieden waar bewoners direct op uit kijken.
- Er zijn in Oosterpark weinig populierenopstanden, dus hoeft niet veel aan gedaan te worden.
- Verder zijn we heel voorzichtig met andere bomen.

2. Wevershoek

De aanpak zal hier gericht zijn op de essen, die vrijwel allemaal zwaar zijn aangetast. Ook zullen hier wat regulier onderhoud (dunningen) plaatsvinden.

3. Donckse Velden

Omdat de bosvakken in dit gebied nog relatief jong zijn zal het werk beperkt blijven tot het omzagen van enkele essen.

4. Sandelingen-Ambacht

De bomen in dit gebied zijn nog jong. Er is weliswaar een behoorlijk groot aandeel essen, die ook matig tot zwaar zijn aangetast, maar deze vormen vanwege de beperkte lengte vrijwel geen gevaar. Daar waar ze direct langs paden staan zullen ze worden omgezaagd, waarna het hout in het bos achter blijft. Volgend jaar zal worden bekeken of inboeten noodzakelijk is.

Inventarisatie is gedaan. De hoofdpunten:

- Hier is veel jonge aanplant, veel es. Niet direct gevaar, de jonge bomen gaan gewoon dood. Hier gaan we ook niet veel doen.
- Wat er eventueel gedaan wordt: aannemer die aantal bomen die gevaar vormen omhalen en blijft daar liggen.
- Wordt niet geblest, niet nodig.

5. Zuidelijk Randpark

In het Zuidelijk Randpark is in de afgelopen tijd al begonnen met het omvormen van enkele zwaar aangetaste essenopstanden. Omdat de grootste gevaarstelling is weggenomen, zullen de werkzaamheden worden voortgezet in 2018, wanneer dit gebied in het werkblok zit.

6. Johannapolder

De maatregelen in de Johannapolder om de essentaksterfte aan te pakken zijn deels geïntegreerd met de kwaliteitsimpuls die er momenteel uitgevoerd wordt.

7. Overige gebieden

In de gebieden langs de Oude Maas, zoals Vredepolder, Spuiveld, Ziedewijdseveld, Polder Buitenland en Hooge Nesse, zullen alleen de noodzakelijke maatregelen worden getroffen m.b.t. gevaarstelling inzake de essentaksterfte.

2. **Omgevingsanalyse & risico's**

SWOT tbv externe communicatie

<p>Sterkte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Expertise Staatsbosbeheer, landelijke bekendheid als bosbeheerder - Essentaksterfte en bosverjonging gezamenlijk aangepakt - Maken gebruik van gebiedskennis en ervaring van voormalig GZH 	<p>Zwakte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Staatsbosbeheer als organisatie is 'nieuw' in gebieden - Essentaksterfte is ingewikkelde en zeker geen leuke boodschap
<p>Kans</p> <ul style="list-style-type: none"> - Professioneel bosbeheer inzetten bij essentaksterfte, waardoor bos weer gemengd en vitaal wordt - Combinatie met bosverjonging, waardoor nu maar één keer in een werkblok gewerkt hoeft te worden 	<p>Bedreiging</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mogelijk weerstand als de omgeving/stakeholders nog niet genoeg meegegenomen/ geïnformeerd is - Gedachte omwonenden dat het nog niet zo erg is – en dus kappen niet nodig is

Aanbevelingen mbt externe communicatie

- Gezien de huidige situatie is een zorgvuldige aanpak heel belangrijk, vooral in Oosterpark, een gebied met veel omwonenden waar de ingrepen het grootst zullen zijn.
- Zorgen dat we team goed op sterkte en ingevoerd hebben en goede afspraken over wie doet wat in de uitvoering van dit plan.
- Zorgen dat we besturen inlichten wanneer wat gaat gebeuren, perbericht en Q&A toezenden.
- Goed de consequenties van de nieuwe situatie waarin we ons bevinden meewegen, voordat we zichtbaar in het bos aan het werk gaan: urgentie en veiligheidsaspect.

Omgevingsanalyse IJsselmonde

Actoren	Rol/ betrokkenheid	Hoe betrekken:
Schapsbestuur Via Nora Kosters en Lisette van Genderen contact.	Opdrachtgever. Hoge betrokkenheid. Heeft met plan van aanpak ingestemd.	Blijven inlichten over status en wat wanneer gaat gebeuren.
Gemeentes van schap Via Lisette en Nora	Wellicht niet bekend met essentaksterfte en wat er staat te gebeuren.	Goed inlichten, ook via communicatieadviseurs
Ridderkerk (Oosterpark, Wevershoek en Donckse velden):	Vinden communicatie met omgeving erg belangrijk. Zij kunnen vragen gaan krijgen over wat er speelt in de gebieden.	Zorgen dat ambtenaren en wethouder weten wat wanneer speelt. Berichten aan gemeentelijke comm mensen doorsturen.
Barendrecht (Wevershoek):		Idem Ridderkerk
Hendrik-Ido-Ambacht (Sandelingen-Ambacht)		Idem Ridderkerk
BAR-gemeenten (Johannapolder)		Idem Ridderkerk
Rotterdam (Zuidelijk Randpark – en veel andere gebieden bij andere schappen)		Idem Ridderkerk
Gemeenten, communicatie adviseurs comm@zwijndrecht.nl j.wesdijk@ridderkerk.nl j.engels@albrandswaard.nl j.v.lonkhuijzen@barendrecht.nl communicatie@h-i-ambacht.nl communicatie@bar-organisatie.nl		Inlichten, kunnen berichten doorplaatsen naar gemeentepagina's
Erfpachters/ondernemers / Relaties Via Maaike Dijkstra		Inlichten, voorlichten

Stakeholders		
Natuurvereniging IJsselmonde	Overleg met deze en onderstaande 3 partijen heeft plaatsgevonden.	Blijven informeren middels infoavond en persbericht.
Stichting Natuur en Landschap Zwijndrechtse Waard		Idem
Verengiging De Carnisse Grienden		Idem
Bomenridders		Informatie loopt via vertegenwoordiging Natuurvereniging
Petra van Nes-De man Gemeenteraadslid Ridderkerk	Erg betrokken geweest bij verzet tegen bomenkap in Wevershoek een paar jaar geleden.	Idem
Kunstenaar Wevershoek	Erg betrokken geweest bij verzet tegen bomenkap in Wevershoek een paar jaar geleden.	
Direct omwonenden		
Oosterpark	Bezoeken gebieden, komen er vaak, hoge betrokkenheid, ook bij boswerkzaamheden in verleden.	Goed inlichten, bewonersavond, media, panelen in gebied, willen ook betrokken zijn bij invulling aanplant.
Wevershoek	Veel gebruikers, Betrokkenheid – paar jaar geleden wel verzet tegen een kap.	Goed inlichten.
Donckse velden Jonckvrouwe Catharina		Inlichten als er wat gaat gebeuren.
Sandelingen-Ambacht	Minder betrokkenheid dan Oosterpark.	
Zuidelijk Randpark		Inlichten als er wat gaat gebeuren.
Johannapolder	Wordt nu veel gewerkt, mensen zij al aardig ingelicht over KI, maar niet over aanpak essen.	Via Kwaliteitsimpuls
Bezoekers van de gebieden (ook deels overlap met omwonenden)	Bezoeken gebieden, kunnen hoge betrokkenheid hebben.	Inlichten via media, panelen in gebied, zichtbaar zijn als boswachters in gebied.

3. Doelgroepen

Focus op doelgroepen (nav omgevingsanalyse):

- Schapsbestuur
- Gemeentes waar de gebieden in liggen (Comm adviseurs, ambtelijke ondersteuning en Wethouders)

Speciale aandacht voor:

- Gemeente Ridderkerk: Oosterpark en Wevershoek
- Gemeente Barendrecht: Wevershoek
- Stakeholders in de gebieden, vrienden van, verenigingen, vrijwilligers
Natuurvereniging IJsselmonde, Stichting Natuur en Landschap Zwijndrechtse Waard, Verengiging De Carnisse Grienden, Bomenridders
- Omwonenden
Speciale aandacht voor:
  - Oosterpark --> veel directe omwonenden
  - Wevershoek --> weerstand in verleden
- Bezoekers, streek --> inlichten via pers, social media/website, bordjes in gebied

Daarnaast niet vergeten:

- Provincie
- Ondernemers die pachten, gebruikersovereenkomsten hebben
- Gemeenteraden van de deelnemende gemeentes
- Intern Staatsbosbeheer

4. **Communicatiedoelen**

Het doel is goed begrip voor het probleem (essentaksterfte en verjongen populieren) en voor de ingrijpende maatregelen.

Dit bestaat uit:

- Weten wat er speelt met de essentaksterfte, probleem in grote lijnen snappen
- Urgentie begrijpen dat er in gebieden wat moet gebeuren (ivm veiligheid)
- Snappen dat ook bosverjonging meegenomen wordt in traject (efficiency, minste belasting bos, bos blijft bos)
- Accepteren welke maatregelen uitgevoerd worden en waarom
- Zicht geven op toekomstperspectief: bos blijft bos, gevarieerde aanplant

Eindgedachte: "Het natuur- en recreatieschap IJsselmonde en Staatsbosbeheer doen wat ze moeten doen om de essentaksterfte aan te pakken, de veiligheid te waarborgen en de bossen weer gezond te maken voor de toekomst."

5. **Communicatie-aanpak**

In IJsselmonde ligt het zwaartepunt qua externe communicatie bij het Oosterpark en Wevershoek. Hier wordt dit najaar veel gedaan, wat ingrijpend is. Gedegen communicatie naar partijen in de omgeving is heel belangrijk. Ook de besturen – ondanks dat ze hebben toegestemd - meenemen in dit proces, zodat ze weten wat waar wanneer gebeurt (dwz van te voren persbericht toesturen, q&a's etc). Hier moeten we ook stakeholders en omwonenden en bezoekers van het gebied goed in meenemen.

Kern communicatieaanpak:

- De communicatie is gericht op het probleem essentaksterfte en de praktische maatregelen die daar het gevolg van zijn en de koppeling van andere boswerkzaamheden, zoals bosverjonging.
- Zorgen dat mensen het begrijpen, het accepteren en perspectief zien voor de toekomst (een gevarieerd vitaal bos). Aandacht voor goede, uitvoerige uitleg. Zeker in gebieden waar de ingrepen groot zijn, is begrip en acceptatie heel belangrijk voor het behouden van draagvlak. Dus: het uitleggen van overwegingen van beslissingen is belangrijk (bijv: waarom essentaksterfte en bosverjonging nu in één keer uitvoeren) om begrip te creëren voor gemaakte keuzes.

- Gezien de ligging is een informatiebijeenkomst nodig voor bewoners, gebruikers, stakeholders. Ook kan gedacht worden aan één of meerdere excursies voor de stakeholders.
- Het is belangrijk dat we dit doen voordat er geblest wordt in het gebied. Dit is de eerste zichtbare verandering in het gebied. Zodra er stippen op bomen komen te staan, zullen mensen zich afvragen wat er staat te gebeuren. Zeker gezien ook niet alle essen er heel slecht uit zien, is goede communicatie vooraf belangrijk.
- Via (sociale) media, regionale pers en lokale media brengen we relevante doelgroepen gericht op de hoogte van het essentaksterfte en in verband daarmee met de uitvoering van maatregelen.
- We zorgen dat we intern goed voorbereid zijn op vragen van de omgeving en stellen een kernboodschap en Q&A op. Daarnaast goede rolverdeling en interne afstemming wie wat doet.

Opzet en organisatie van de communicatie

Voor de communicatie wordt een aantal uitgangspunten gehanteerd:

1. Staatsbosbeheer is op lokaal niveau afzender van de gebiedsgerichte communicatie-uitingen – we doen dit echter in opdracht van het schap en benoemen dat ook nadrukkelijk (bijv in uitnodiging infoavond en persberichten).
2. Hiervoor worden eenduidige, passende middelen en vormen gekozen
3. De communicatie-aanpak en –uitingen worden vooraf gedeeld met de projectleider en intern gecommuniceerd
4. Staatsbosbeheer informeert relevante stakeholders en de medewerkers BE voordat media worden opgezocht
5. Landelijke woordvoering is aangehaakt en gekend in de communicatie-aanpak
6. Woordvoering uit een hand: lokaal: betreffende boswachter publiek: Wicher Pen , landelijk: landelijke woordvoerder: Marcel van Dun
7. Relevante ontwikkelingen en voortgang worden tijdig met communicatieadviseur, teamleiders en boswachter publiek gecommuniceerd

Communicatie-aanpak per gebied

1. Oosterpark

- Omgevingscommunicatie heel belangrijk. Zorgvuldig oppakken, mensen goed meenemen in wat er staat te gebeuren.
- Gezien de ligging wordt een bewonersbijeenkomst georganiseerd op donderdag 5 oktober in pannenkoekenrestaurant Oosterpark in het gebied zélf. Dan kunnen we de urgentie ivm veiligheid uitleggen en toelichten waarom we alles in één keer doen (ivm overlast natuur en recreatie, schade aan paden, herstel van aanplant in een laan etc).
- Duidelijk aanspreekpunt: boswachter publiek

Middeleninzet:

- Mail / persoonlijk contact met gemeente om hen in te lichten wat wanneer waar gebeurt.
- Excursie voor stakeholders in het gebied --> heeft in augustus plaatsgevonden
- Bijeenkomst op 5-10 voor omwonenden (voorafgegaan door een brief/uitnodiging huis aan huis)
- Persbericht richting lokale media
- Bordjes in terreinen op moment dat er geblest wordt
- Berichten online via website en sociale media

Aandachtspunten bijeenkomst:

- Timing bijeenkomst: voor het blessen, begin oktober
- Vooraf uitnodiging versturen

2. Wevershoek

- Omgevingscommunicatie belangrijk.
- Goed aankondigen wat er staat te gebeuren. Gezien de ligging wordt een bewonersbijeenkomst georganiseerd op maandag 2 oktober in de Wevershoeve in het gebied zelf.
- Duidelijk aanspreekpunt: boswachter publiek

Middeleninzet:

- Mail / persoonlijk contact met gemeente om hen in te lichten wat wanneer waar gebeurt.
- Excursie voor stakeholders in het gebied → check combi met de andere gebieden en overlap stakeholders, wellicht is één bezoek in één gebied voldoende.
- Brief naar omwonenden
- Bijeenkomst voor omwonenden op 2-10
- Persbericht richting lokale media
- Berichten online via website en sociale media
- Bordjes in terreinen op moment dat er geblest wordt

3. Donckse Velden

- Duidelijke kernboodschap maken met wat we met het gebied gaan doen (niet veel) zodat we vragen kunnen beantwoorden.
- Duidelijk aanspreekpunt: boswachter publiek
- Goed aangesloten zijn bij uitvoering: wat gebeurt wanneer waar, zodat we de gemeentes kunnen inlichten

Middeleninzet:

- Mail / persoonlijk contact met gemeente om hen in te lichten wat wanneer waar gebeurt.
- Bordjes in gebied op moment dat er gewerkt wordt.

4. Sandelingen-Ambacht

- Duidelijke kernboodschap maken met wat we met het gebied gaan doen (niet veel) zodat we vragen kunnen beantwoorden.
- Duidelijk aanspreekpunt: boswachter publiek
- Goed aangesloten zijn bij uitvoering: wat gebeurt wanneer waar, zodat we de gemeentes kunnen inlichten

Middeleninzet:

- Mail / persoonlijk contact met gemeente om hen in te lichten wat wanneer waar gebeurt.
- Bordjes in gebied op moment dat er gewerkt wordt.

5. Zuidelijk Randpark

- Gebeurt niets (groots) dit jaar. Wel aangesloten blijven met communicatie (kernboodschap etc), omdat het een drukbezocht gebied is.
- Duidelijk aanspreekpunt: boswachter publiek
- Goed aangesloten zijn bij uitvoering: wat gebeurt wanneer waar, zodat we de gemeentes kunnen inlichten indien nodig.

6. Johannapolder

- Duidelijk krijgen wat er te gebeuren staat dit najaar.
- Meenemen in communicatie rondom Kwaliteitsimpuls
- Duidelijke kernboodschap maken met wat we met het gebied gaan doen, zodat we vragen kunnen beantwoorden.
- Duidelijk aanspreekpunt: projectleider Kwaliteitsimpuls
- Goed aangesloten zijn bij uitvoering: wat gebeurt wanneer waar, zodat we de gemeentes kunnen inlichten

Middeleninzet:

- Via kwaliteitsimpuls

7. Overige gebieden

- Duidelijk aanspreekpunt: boswachter publiek

- Goed aangesloten zijn bij uitvoering: wat gebeurt wanneer waar, zodat we de gemeentes kunnen inlichten indien nodig.

6. Planning

Wanneer	Wat	Wie	Aandachtspunten
Week 30	Inlopen in gebied, inventarisatie	Casper de Groot	Wicher Pen gaat mee voor gebiedskennis
Week 31	Schrijven blesinstructie	Casper de Groot	Basis voor lokale persbericht mbt de precieze impact, waar wordt het het ergst zichtbaar.
Week 31	CP gereed. Formuleren kernboodschap, Q&A, opstellen (basis)persbericht, bepalen in te zetten middelen, stakeholders in kaart	Wicher, Lisa, beheerteam	Op basis van inventarisatie en blesinstructie: wat gebeurt waar, waar moet in communicatie extra aandacht voor zijn etc.
Week 34/35	Excursie in gebied met lokale clubs om toe te lichten wat nodig is.	Wicher, Peter, Casper	Dit doen, voordat we gaan blesen en persberichten gaan uitsturen.
Week Vanaf week 36	Uitvoeren externe communicatieacties: - Bijeenkomst bewoners in gebied - Persbericht lokaal - Panelen in gebied - Berichten online	Wicher, beheerteam en Lisa	Afstemmen met bestuurssecretaris en beheerteam (teamleider en boswachters beheer en publiek) Inlichten betreffende gemeente wat wanneer waar gebeurt.
Week 40/41?	Start blesen	Casper	Communicatie naar omgeving moet gedaan zijn (bewonersbijeenkomst Oosterpark en Wevershoek).

7. Betrokkenen en taakverdeling

Functie	Naam	Rol
Teamleider	Elionne Smit	Aansturing team en werkzaamheden grootonderhoud. Wat er door wie en wanneer in de gebieden van VPR gedaan wordt.
Boswachter beheer	Mark Vermeulen	Regelen uitvoering, in afstemming met Casper?
Boswachter publiek	Wicher Pen	Woordvoering, richting pers en stakeholders, omwonenden, etc
Projectleider Bosbeheer	Casper de Groot	Begeleiden aanpak bosbeheer
Communicatie-adviseur	Lisa van der Veen	Advies over communicatie-acties, meehelpen en meekijken in uitvoering.

Landelijke woordvoerder	Imke Boerma en Marcel van Dun	Meekijken in woordvoering, advies.
Organisatie informatiebijeenkomsten	Annemieke Krikke	Communicatieadviseur bureau Podium

8. Kernboodschap

Algemeen IJsselmonde:

De es – een beeldbepalende inheemse boomsoort gaat massaal dood als gevolg van de agressieve schimmelziekte, de ‘essentaksterfte’. Vooral in de noordelijke kleigebieden en in het westen van het land staan veel essen. De bomen zijn ook veel aangeplant langs singels en lanen. Met het snel weghalen van de zieke essen willen het natuur- en recreatieschap IJsselmonde en Staatsbosbeheer voorkomen dat omvallende essen of essentakken voor gevaarlijke situaties veroorzaken. In IJsselmonde verspreid over alle gebieden, maar vooral in het Oosterpark, de Vredepolder, Wevershoek en het Zuidelijk Randpark. Het bestuur van het schap heeft op 7 juli van dit jaar besloten om ook in haar schapsgebieden de ziekte te gaan aanpakken en zieke bomen te verwijderen. Staatsbosbeheer voert sinds begin 2017 het beheer en onderhoud uit voor het recreatieschap IJsselmonde.

Het weghalen van de essen leidt in delen van Nederland tot grote gaten in het groen om ons heen. Niet al die gaten zijn op korte termijn te herstellen en op te vullen, maar bos blijft bos. Het verwijderen van de zieke bomen en het planten van een nieuwe generatie met andere boomsoorten veroorzaakt een hoop activiteit in het bos. Daarnaast moet ook een deel van het overige loofbos in het kader van regulier beheer nodig worden gedund wat ook voor activiteit in het bos zorgt. Dit is nodig om de menging en structuur van de gebieden te verbeteren. Zo worden de bossen aantrekkelijker en worden risico's (op ziektes als essentaksterfte) gespreid. Om de mogelijke onrust en overlast te beperken en belasting van het ecosysteem te beperken worden deze werkzaamheden per deelgebied binnen IJsselmonde zoveel mogelijk in één jaar gecombineerd.

Staatsbosbeheer is landelijk als beheerder heel zuinig op de resterende essen die nog gezond zijn. Samen met wetenschap en kwekers onderzoeken we of resistente essen gekweekt kunnen worden om de es voor mens en natuur in Nederland te behouden. Op de korte termijn is dat echter geen oplossing voor de essentaksterfte. Dat alles kost veel tijd en vooral geld.

Per gebied:

1. Oosterpark

In het Oosterpark staan veel zwaar tot matig aangetaste essen. We gaan dit jaar aan de slag om die plekken waar een gevaar voor bezoekers ontstaat aan te pakken.

We combineren dit met regulier bosonderhoud. Onderdeel hiervan is het uitvoeren van dunningen. Hierbij worden bomen weggehaald om andere bomen meer ruimte te geven om verder te groeien. Dit verbetert de bosstructuur en de risico's op ziekten worden gespreid. Het dunnen van de gebieden wordt gecombineerd met het verwijderen van de zieke essen, zodat

er maar een keer gewerkt hoeft te worden in de gebieden. De overlast voor zowel het gebied als de bezoekers wordt hiermee zoveel mogelijk beperkt.

Het daadwerkelijk weghalen van de bomen gebeurt in de periode november – april en zal enkele weken in beslag nemen. Wanneer dit precies gaat gebeuren, is afhankelijk van de weersomstandigheden en de planning van de aannemer. In oktober worden de bomen die we gaan weghalen voorzien van een geleurde streep of stip. Dit heet bleszen.

Bos blijft bos

Door het verwijderen van zowel de zieke essen als andere bomen ontstaan gaten in het bos. Waar nodig zullen nieuwe soorten aangeplant worden. Bij het herplanten wordt gebruik gemaakt van verschillende boomsoorten voor een gevarieerd, toekomstbestendig en aantrekkelijk bos. Denk aan soorten als eik, els, linde, iep en zoete kers. Het kan wel enige jaren duren voordat het bos zich heeft hersteld.

2. Wevershoek

Ook in Wevershoek gaan we bleszen. Het gaat hier vooral om aanpak essentaksterfte.

Zie bericht Oosterpark.

3. Donckse Velden

Donckse Velden doen we niet veel. Alleen bomen weghalen die op onveilige plekken staan.

4. Sandelingen-Ambacht

In dit gebied staan veel jonge essen, die zullen sterven. De essentaksterfte slaat vooral onder jonge essen hard toe.

Omdat de essen nog niet zo groot zijn, zal er niet direct gevaar voor bezoekers optreden. Daarom wordt niet ingegrepen door Staatsbosbeheer. Wel zullen we over een paar jaar opnieuw moeten gaan inplanten.

5. Zuidelijk Randpark

In dit gebied wordt al gewerkt aan veiligheid, zodat de zwaarst aangetaste essen langs de paden worden weggehaald. In 2018 zal hier verder mee gegaan worden.

6. Johannapolder

Combinatie met kwaliteitsimpuls.

7. Overige gebieden

In de overige gebieden gaan we alleen essenopstanden aanpakken met acuut gevaar.

Overige boodschappen

Over ziekte en behoud van de es

- de es is een waardevolle inheemse boomsoort die helaas sinds een aantal jaren massaal ziek wordt
- de ziekte is feitelijk niet te genezen en verspreidt zich steeds sneller
- wel zijn er als gevolg van de genetische variatie van de es verschillen in gevoeligheid
- we zijn zuinig op de nu nog vitale individuen en hopen via selectie van hun nakomelingen de es voor Nederland te kunnen behouden
- de es komt veel voor in Nederlandse bossen en op het platteland, zowel in bossen als in singels, lanen, als knobomen en hakhout
- traditioneel hoort de es in veel Nederlandse landschappen thuis: polderbossen, landschappelijke- en dorpsbossen in noord Nederland, bossen langs alle grote rivieren,

hellingbossen in Limburg en het karakteristieke essenhakhout op rivierklei zoals in het rivierengebied

Over overige boswerkzaamheden die gecombineerd worden

- in de aangetaste bossen van west-Nederland spelen ook nog twee andere belangrijke ontwikkelingen: de kwaliteitsimpuls die deze bossen nodig hebben op het gebied van bosontwikkeling (populier en jong loofhout) en recreatieve beleving
- waar mogelijk worden de inspanningen voor alle genoemde ontwikkelingen samen in de west-Nederlandse bosgebieden per gebied gecombineerd

Behoud de Bossen

- in bossen ontstaan zo grote gaten doordat we bosdelen moeten kappen en omvormen naar andere boomsoorten- we willen blijvend zorgen voor mooie bossen, vandaar dat we voor deze bosdelen via natuurlijke verjonging of via planten zorgen voor nieuwe jonge bomen van andere boomsoorten
- tijdelijk zullen deze bosdelen soms minder aantrekkelijk zijn, maar na enige jaren ontstaan weer mooie nieuwe bossen
- gezien de snelheid waarmee de ziekte zich verspreidt, de veiligheidsrisico's die daarmee samenhangen en het grote, landelijk verspreide areaal es is actie nodig

Landelijke aanpak met urgentie en maatwerk voor de verschillende gebieden

- essentaksterfte is niet alleen het probleem van Staatsbosbeheer, daarom wordt met andere beheerders, organisaties en overheid aangestuurd op een landelijke aanpak
- hiervoor hebben we niet jaren de tijd, maar de aanpak vraagt wel meerdere jaren vanwege logistieke aspecten zoals de arbeidsfilm, capaciteit en het opkweken van vervangende boomsoorten
- per gebied is maatwerk nodig door de aard van het bos of de beplanting.
- dit alles moet leiden tot begrip van de urgentie en begrip voor de te nemen maatregelen

Do's en dont's

De ervaring heeft geleerd dat het juiste gebruik van woorden en juiste formuleringen voor het draagvlak van groot belang zijn. Voorbeeld daarvan is het goed afstemmen van de formuleringen op de schaal van werken. M.a.w. gaat het om niveau van boom, opstand of bos of zelfs boslandschap? Doen we dit niet goed, dan creëren we onze eigen oppositie!

Do's:

- 'essentaksterfte'
- essenbossen; let op: ze bestaan dus niet helemaal uit es!
- bewoners

Dont's:

- 'essentaksterven'
- essenopstanden
- kaalkap, kaalslag, kapvlakte
- burgers
- rooien (bomen of bos rooi je niet, rooien doe je bij aardappels)

8. Doelgroepen < > communicatiemiddelen

Bij werkzaamheden in het bos wordt minimaal ingezet:

- Persbericht richting lokale media
- Bordjes in terreinen op moment dat er geblest wordt
- Berichten online via website en sociale media

Anvullend kan worden ingezet, afhankelijk van gebied en omgeving:

- Excursie voor media
- Excursie voor stakeholders in het gebied
- Brief naar omwonenden
- Bijeenkomst voor omwonenden

Met wie communiceren we en welk middel is **primair** voor welke doelgroep bedoeld?

↓Doelgroep C- middel →	Infobordjes/posters in terrein 4)	Mondeling overleg afdelingshfd. 9)	Mondeling overleg provinciehoofd, accountmanager, prov. Adviseur 8)	Mondeling: boswachter (publiek)	Excursie	Filmpje 0)	Persbericht 3)	Sociale media	Plaatselijke media	Regionale media	Landelijke media (kranten, bladen, TV)	Weblog	Brief / mail 2)	Informatieflyer 1)	Factsheet	Website SBB: Dossier, gebiedspagina 7)	Website : Heerlijk buiten.nl6)	Werkoverleg	Digitalis 5)
Schapsbesturen			*		*														
Pachters/onder-nemers/relaties				*									*		*				
Terreingebruikers	*			*					*					*			*		
Directe burenen, omwonenden				*	*								*				*		
Streek				*	*			*	*	*		*					*		
Stakeholders, verenigingen				*													*		
Provincie			*												*				
Gemeentes			*	*	*										*				
Intern BE's																		*	*
Intern Staatsbosbeheer																		*	*
Extern rest van Nederland																*			
Lokale, regionale media				*	*		*												
Landelijke media				*	*		*												
Vakbroeders		*																	

Toelichting op de communicatiemiddelen

- 0) Naast standaard teksten voor bordjes en persberichten moet de toolkit ook voorzien in componenten die in verschillende communicatiemiddelen te gebruiken zijn: een kernboodschap, een kort filmpje met uitleg en beelden in het terrein en foto's
- 1) Landelijk flyer in de maak
- 2) Voorbeeldbrief in toolkit
- 3) Voorbeeld persbericht in toolkit
- 4) Voorbeeldtekst in toolkit
- 5) Hier de toolkit communicatie essentaksterfte plaatsen

- 6) Heerlijk buiten uitbreiden met pagina over essentaksterfte, of per gebied pagina aanmaken
- 7) Gebiedsinformatie voor terreinen waar essentaksterfte aan de orde is uitbreiden met tabje werk in uitvoering
- 8) Afspraken maken over rolverdeling provinciehoofd, teamleiders, accountmanager, boswachters
- 9) Afspraken maken over rolverdeling hoofd, teamleiders en projectleider afd. Beheer en Productie